

T.C.
BAŞBAKANLIK
Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

Sayı : 31853594-101-813 -4428

6 / 8 / 2013

Konu : Kanun Tasarısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'na 22/7/2013 tarihinde kararlaştırılan "Türk Akademisinin Kuruluşuna Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişkide gönderilmiştir.

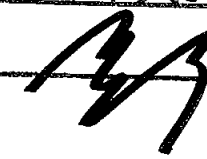
Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

EKİ :

1- Kanun Tasarısı

2- Gerekçe

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor			
Esas Komisyon	Dışişleri			
Tarih:	01 Ekim 2013		E. No: 1/818	
Ysm.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
TBMM BAŞKANI				

TBMM KANUNLAR VE KARARLAR BSK. LIĞI
06 Ağustos 2013
Numara:

T B M M KÜTÜPHANE VE ARŞİV HİZM. BAŞKANLIĞI
06 Ağustos 2013
No: 235750

GEREKÇE

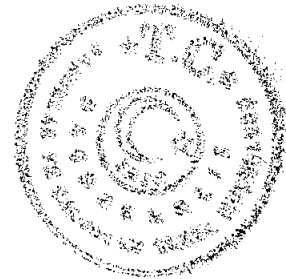
“Türk Akademisinin Kuruluşuna Dair Anlaşma” 23 Ağustos 2012 tarihinde Bişkek’te gerçekleştirilen Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Konseyi) II. Zirvesinde imzalanmıştır.

Bahse konu Anlaşmayla Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyinin himayesinde merkezi Astana’da bulunan uluslararası bir kuruluş olarak faaliyet gösterecek Türk Akademisi kurulmakta ve Akademinin amaçları, görevleri ve yapısına ilişkin usul ve esaslar belirlenmektedir.

Türk Akademisi temel olarak Türk dili, edebiyatı, kültürü, tarihi ve etnografyasının tarihsel gelişimine ilişkin çalışmaların geliştirilmesi, Türk dilleri arasında bir bütünlük oluşturulması amacıyla kurulmuş olup, söz konusu Anlaşma Türk çalışmaları alanında uzmanlar yetiştirmek amacıyla doktora programlarının düzenlenmesini öngörmektedir.

Ülkemiz, Türk Konseyinin etkin ve saygın bir uluslararası kuruluş haline dönüştürülmesine ve Türk dili konuşan halklar arasındaki ortak dil, tarih ve kültür bağlarının güçlendirilmesi suretiyle, ikili ve çok taraflı işbirliğinin derinleştirilmesine büyük önem atfetmektedir.

Bu bağlamda, anılan Anlaşmanın onaylanmasıyla birlikte Türk Konseyinin kurumsallaşması yönünde önemli bir aşama kaydedilmiş olacaktır.

T/ 589

**TÜRK AKADEMİSİNİN KURULUŞUNA DAİR ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TASARISI**

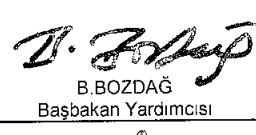
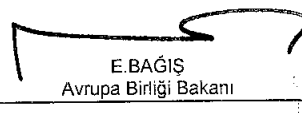
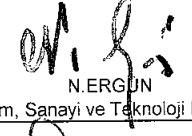
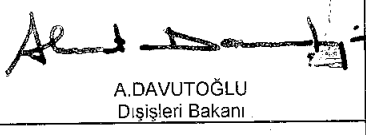
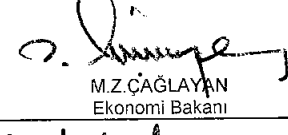
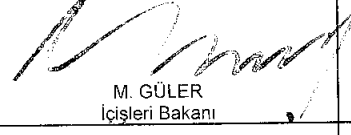
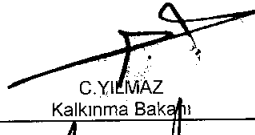
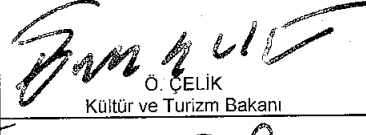
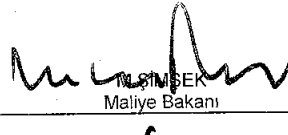
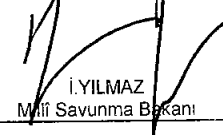
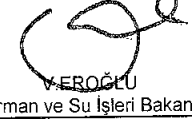
MADDE 1- (1) 23 Ağustos 2012 tarihinde Bışkek'te imzalanan "Türk Akademisinin Kuruluşuna Dair Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

RECEP TAYYİP ERDOĞAN
BAŞBAKAN

 B. ARINÇ Başbakan Yardımcısı	 A. BABACAN Başbakan Yardımcısı	 B. BATALAY Başbakan Yardımcısı	 B. BOZDAĞ Başbakan Yardımcısı
 S. ERGİN Adalet Bakanı	 F. SAVAŞ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı	 E. BAĞIŞ Avrupa Birliği Bakanı	 N. ERGÜN Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı
 F. ÇELİK Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	 E. BAYRAKTAR Çevre ve Şehircilik Bakanı	 A. DAVUTOĞLU Dışişleri Bakanı	 M. Z. ÇAĞLAYAN Ekonomi Bakanı
 T. YILDIZ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	 S. KILIÇ Gençlik ve Spor Bakanı	 M. M. EKER Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı	 H. Y. KICI Gümrük ve Ticaret Bakanı
 M. GÜLER İçişleri Bakanı	 C. YILMAZ Kalkınma Bakanı	 Ö. ÇELİK Kültür ve Turizm Bakanı	 M. ŞİMŞEK Maliye Bakanı
 N. AVCI Millî Eğitim Bakanı	 İ. YILMAZ Millî Savunma Bakanı	 V. EROĞLU Orman ve Su İşleri Bakanı	 M. MÜEZZİNOĞLU Sağlık Bakanı

TÜRK AKADEMİSİNİN KURULUŞUNA DAİR ANLAŞMA

Bundan böyle "Taraflar" olarak anılacak olan Azerbaycan Cumhuriyeti, Kazakistan Cumhuriyeti, Kırgız Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri,

-3 Ekim 2009 tarihinde imzalanan Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Kurulmasına Dair Nahçıvan Anlaşması'nda kayıtlı hükümlere atıfla;

-16 Eylül 2010 tarihinde İstanbul'da yapılan ve Türk Akademisi kurulmasının gereğini vurgulayan Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları 10. Zirvesi Bildirisini dikkate alarak;

- Türk halklarını ortak çabalarında birleştiren ve yönlendiren Türk kültürünün tarihi ve manevi rolünün önemini kabul ederek;

-Türk halklarının dünya medeniyetinin gelişimine, insanlığın tarihî ve kültürel mirasına katkısını dikkate alarak;

-Türk Dili Konuşan Ülkeler ve halkları arasında dostane ilişkileri güçlendirmek için eğitim ve bilimsel işbirliğinin teşvik edilmesinde kararlı olarak;

-Akademik araştırma ve eğitimin desteklenmesi suretiyle Türk halklarının bütünleşmesini kolaylaştırmayı hedefleyerek;

aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Madde 1

Taraflar, bu belge ile Türkçe Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nin (bundan böyle "Türk Konseyi" olarak anılacaktır) himayesinde bir uluslararası örgüt olarak Türk Akademisi'ni kurmuşlardır.

Madde 2

Akademinin amaçları ve görevleri şunlardır:

- Türk dili, edebiyatı ve kültürünün tarihsel gelişimine ilişkin çalışmaların korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına odaklanarak, Türk dili çalışmaları alanındaki araştırmaları koordine etmek ve geliştirmek;

- Türk çalışmalarının geliştirilmesi ve bu çalışmalara ilişkin bilimsel araştırmalarda uluslararası işbirliğini artırmak;

- Ortak Türk tarihi ve etnografyası üzerinde kapsamlı çalışmalar yapmak;
- Türk halklarının kültürel ve manevi mirası hakkında araştırmalar yapmak, bu halkların dünya uygarlığının gelişimine olan katkılarını ortaya koymak ve bu başarılar konusunda kamuoylarını bilgilendirmek;
- Tarafların ve diğer Türk Dili Konuşan Ülkelerin bilim toplulukları, kültür ve eğitim çevreleri ile ilgili devlet kurumları tarafından gerçekleştirilen girişimleri kolaylaştırmak ve teşvik etmek;
- Ortak tarihi metinler ve sözlü kaynaklar da dahil olmak üzere, Türk dillerinin tam potansiyelinden istifadeyle, tüm Türk halkları için ortak bir edebi dil yaratma yolunda çaba harcamak;
- Tüm Türk dilleri için geçerli olacak konsolide bir alfabe oluşturmak;
- Tarafların eğitim kurumlarında kullanılmak üzere ortak ders kitapları / öğretim materyallerinin hazırlanması amacıyla çalışmalar yürütmek;
- Türk Akademisi tarafından istihdam edilen araştırmacılar için doktora programları düzenleyerek Türk çalışmaları alanında uzmanlar yetiştirmek;

Madde 3

Türk Akademisi'nin yeri, Kazakistan'ın Astana şehridir. Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti, Türk Akademisi için uygun bina ve müstemilat temin edecektir.

Madde 4

Akademi, her bir Taraftan birer temsilci ile Türk Akademisi Başkan ve Başkan Yardımcılarının oluşturduğu bir Bilim Konseyi tarafından idare edilen uluslararası bir örgüt olarak faaliyetlerini yürütür. Bilim Konseyi Başkanlığı, Tarafların İngilizce resmi adlarının alfabetik sıralamasına göre ve yıllık rotasyon esası çerçevesinde Bilim Kurulu üyeleri tarafından üstlenilir.

Bilim Konseyi kararları çoğunluk esasına göre alınır.

Akademi yürütme organının fonksiyonları Bilim Konseyinin teklifleri üzerine Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Devlet Başkanları Konseyi (bundan böyle "DBK" olarak anılacaktır) tarafından atanan bir Başkan tarafından icra edilir. Başkan Yardımcıları, Başkan'ın milliyeti dışında kalan diğer Taraflarca atanır.

Başkan, Tarafların vatandaşları arasından yenilenebilir dört yıllık bir dönem için atanır. İlk Başkan, Kazakistan vatandaşları arasından atanır. Müteakip Başkanlar ise Tarafların İngilizce resmi isimlerinin İngilizce alfabetik sıralamasına göre sırasıyla Azerbaycan, Kırgızistan ve Türkiye tarafından atanır.

Başkan, acil müdahale gerektiren ciddi bir suistimal veya ehliyetini kaybetmesine neden olacak hastalık halinde, Bilim Konseyi'nin önerisi üzerine görevden alınabilir/görevi askıya alınabilir.

Başkan Yardımcıları, Bilim Konseyi tarafından yenilenebilir dört yıllık bir dönem için Tarafların vatandaşları arasından atanır.

Başkan Yardımcıları, acil müdahale gerektiren ciddi bir suistimal veya ehliyetini kaybetmesine neden olacak hastalık halinde, Bilim Konseyi tarafından görevden alınabilir/görevi askıya alınabilir.

Bilimsel araştırma alanları Bilim Konseyi tarafından belirlenir. Akademi, bilimsel yetkinliklerini dikkate alarak araştırmacılar istihdam edebilir. Bu bilim insanları, araştırma kapsamında belirli görevler ve amaçlara yönelik olarak sabit bir süre için sözleşmeli olarak istihdam edilir.

Türk Akademisinin personeli Başkan tarafından atanır.

Madde 5

Akademi Başkanı, Akademi faaliyetleri hakkında İlerleme Raporu hazırlar ve Türk Konseyi Genel Sekreteri vasıtasıyla DBK'ya sunar.

Madde 6

Taraflar, Başkanın şahsında Akademi'yi Kazakistan Cumhuriyeti topraklarında Akademinin kurulacağı yer ile bina ve müstemilatı konusunda Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti ile Ev Sahibi Ülke Anlaşması yapmak konusunda yetkilendirirler. Söz konusu Anlaşmanın taslağı öncelikle Türk Konseyi Dışişleri Bakanları Konseyi tarafından uygun bulunur (bundan sonra "DİBK" olarak anılacaktır).

Akademi, amaçlarını ve özellikle aşağıdaki hususları, gerçekleştirmek üzere uluslararası hukuki ehliyeteye sahip olacaktır:

- Sözleşmeler yapmak;
- Taşınmaz edinmek ve devretmek;
- Mahkemeler huzurunda davacı veya davalı olarak bulunmak;
- Mevduat hesapları açmak ve nakdi varlıklarla ilgili işlemler yapmak.

Madde 7

Türk Akademisi'nin Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşı olmayan ve Kazakistan Cumhuriyeti'nde daimi ikametgahı bulunmayan Başkan, Başkan Yardımcıları ve bunların bakmakla yükümlü oldukları kişiler, 18 Nisan 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 29-36. maddeleri uyarınca, Kazakistan Cumhuriyeti'ndeki diplomatik personele tanınan aynı ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanır ve bu maddelerde belirtilen muafiyet ve istisnalara tabidir.

Türk Akademisi'nin yabancı personelinin ayrıcalık ve bağışıklıkları Ev Sahibi Ülke Anlaşması ile belirlenir.

Türk Akademisi tarafından Akademi personeline ödenen maaş ve ikramiyeler vergiden muafır.

Madde 8

Türk Akademisi, kendi bütçe taslağını hazırlar ve taslağı her bir madde üzerindeki hesaplamaları ve gerekçeleriyle birlikte yeni mali yıldan önce gelen yılın ilk yarısında değerlendirmelerini almak üzere Taraflara gönderir. Bütçe taslağı, Tarafların uygun bulması üzerine, DİBK tarafından onaylanır.

Tarafların zorunlu katkıları, Tarafların ödeme kapasiteleri, Birleşmiş Milletler cari katkı payı oranları ve benzer bölgesel kuruluşlara yapılmakta olan katkılar göz önüne alınarak, DİBK tarafından belirlenir. Bununla birlikte, Ev Sahibi Ülkenin payı, diğer üyelerden daha az olmayacaktır.

Zorunlu katkıların oranı, DİBK tarafından imzalanacak ayrı bir protokolde gösterilecektir.

Akademiye gönüllü katkılar sınırsız olacaktır.

Madde 9

Türk Akademisi'nin mali faaliyetleri için dış denetim, yılda bir kereden az olmamak kaydıyla, DİBK'in yetkilendireceğı bir kurum tarafından yerine getirilir. Türk Akademisi Başkanı, dış denetimin yürütülmesi için gerekli belgeleri bununla yetkilendirilmiş kuruma sağlayacaktır.

Dış denetim yerine getirildikten sonra denetim raporu, Türk Akademisi Başkanı tarafından tüm Taraflara iletilir.

Madde 10

Üçüncü taraflar ve uluslararası örgütlere DİBK kararıyla gözlemci statüsü verilebilir.

Madde 11

Türk Akademisi'nin çalışma dilleri Tarafların devlet/resmi dilleri ve İngilizcedir.

Madde 12

Taraflar, Anlaşma hükümlerinin yorumlanmasından ve uygulanmasından doğabilecek uyuşmazlıkları istişareler ve müzakereler yoluyla çözüme kavuştururlar.

Madde 13

Mevcut anlaşmaya ilişkin değişiklik ve eklemeler, işbu Anlaşmanın ayrılmaz bir parçası olarak ayrı protokoller şeklinde yapılabilir ve işbu Anlaşmanın 14. maddesinde öngörülen usule uygun olarak yürürlüğe girer.

Madde 14

Süresiz olarak yapılan işbu Anlaşma, yürürlüğe girmesi için gerekli olan iç onay sürecinin tamamlandığına dair üçüncü yazılı bildirimin depozitör tarafından alınmasını takip eden otuzuncu günde yürürlüğe girer.

İşbu Anlaşma, diğer imzacılar bakımından onay belgesinin depozitör tarafından teslim alındığı tarihi izleyen otuzuncu günde yürürlüğe girer.

Bu anlaşma Türk Dili Konuşan Ülkelerin katılımına açıktır. Anlaşma, bu ülkeler bakımından katılım belgesinin depozitör tarafından teslim alındığı tarihi izleyen otuzuncu günde yürürlüğe girer.

Madde 15

Taraflardan biri Anlaşmadan çekilmeye karar verdiği takdirde, Anlaşmanın geçerliliği yalnızca bu Taraf için ortadan kalkar. Anlaşmadan çekilme, ilgili Tarafın yazılı bildiriminin diplomatik kanallar aracılığıyla depozitör tarafından teslim alındığı tarihi izleyen altı aydan sonra yürürlüğe girer.

Anlaşmadan çekilen taraf, fikri mülkiyet hakları, Türk Müzesi'ne bağışlanan eserler ve diğer hediyelerin yanı sıra, Türk Kütüphanesi'ne bağışlanan kitaplar ve benzeri

elektronik materyaller de dahil olmak üzere, Akademi'nin varlıkları üzerindeki haklarından feragat etmiş sayılır.

Madde 16

İşbu Anlaşmanın depozitörü Kazakistan Cumhuriyeti'dir.

İşbu Anlaşma, Bişkek şehrinde, 2012 senesinin Ağustos ayının 23. günü, her biri eşit derecede geçerli olmak üzere, Azerice, Kazakça, Kırgızca, Türkçe ve İngilizce olarak tek orijinal nüsha halinde imzalanmıştır.

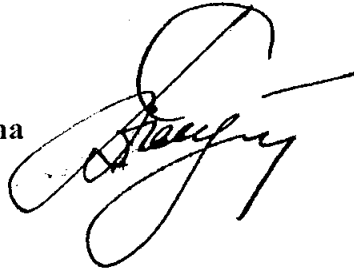
Taraflar, işbu Anlaşmanın hükümlerinin yorumlanmasına ilişkin doğabilecek uyuşmazlıklarda İngilizce metni esas alırlar.

İşbu Anlaşmanın asıl nüshası depozitör tarafından muhafaza edilecek, Taraflara onaylı bir sureti gönderilecektir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Adına

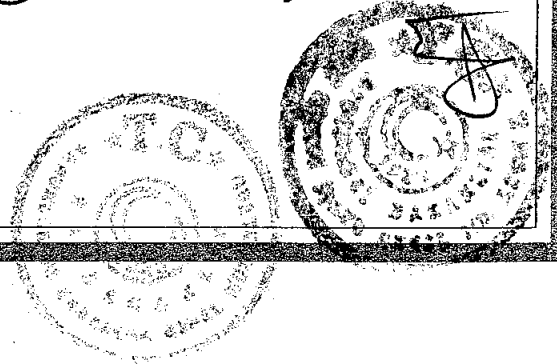
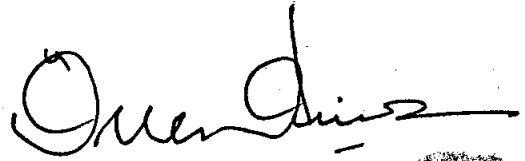
Kazakistan Cumhuriyeti Adına

Kırgızistan Cumhuriyeti Adına

Türkiye Cumhuriyeti Adına

AGREEMENT ON THE ESTABLISHMENT OF THE TURKIC ACADEMY

The Governments of the Republic of Azerbaijan, Republic of Kazakhstan, Kyrgyz Republic and Republic of Turkey, hereinafter referred to as the "Parties",

- referring to the provisions of the Nakhchivan Agreement on the Establishment of the Cooperation Council of Turkic Speaking States of 3 October 2009;

- taking into account the Declaration of the 10th Summit of the Heads of the Turkic Speaking States on 16 September 2010 in Istanbul, emphasizing the necessity to establish the Turkic Academy;

- recognizing the importance of historic and spiritual role of Turkic culture which unites and guides Turkic peoples in their common endeavours;

- taking into account the contribution of Turkic peoples to the historical and cultural heritage of mankind and to the development of world civilization;

- determined to promote educational and scientific cooperation to strengthen friendly relations between the Turkic Speaking States and peoples;

- aiming at facilitating the integration of Turkic peoples through supporting academic research and education;

Have agreed as follows:

Article 1

The Parties hereby establish the Turkic Academy as an international organization under the aegis of the Cooperation Council of Turkic Speaking States (hereinafter referred to as the "Turkic Council").

Article 2

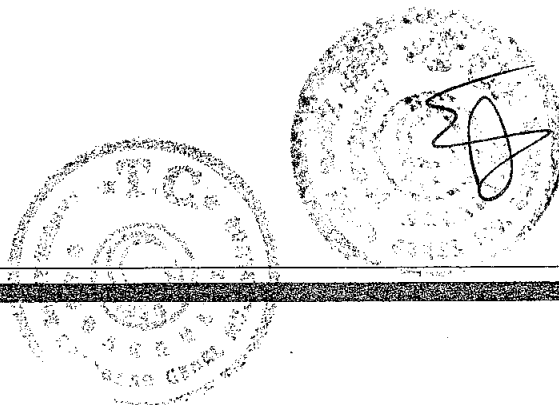
The purposes and tasks of the Academy are:

- to coordinate and promote research in the field of Turkic studies, focusing on conservation, development and popularization of diachronic studies of Turkic languages, literature and culture;

- to promote the development of Turkic studies and international cooperation on the scientific research in Turkic studies;

- to implement comprehensive studies on common Turkic history and ethnography;

- to conduct research about cultural and spiritual heritage of Turkic peoples, promote their contributions to the development of world civilization and inform the public of their achievements;

- to facilitate and encourage initiatives by scientific communities, cultural and educational circles, relevant state institutions of the Parties as well as of other Turkic Speaking States;
- to strive towards creating a common literary language for all Turkic peoples, by utilizing full potential of the Turkic languages including common ancient texts and oral resources;
- to launch a consolidated alphabet applicable for all Turkic languages;
- to conduct studies with a view to preparing common textbooks/teaching materials for use of the educational establishments of respective Parties;
- to train specialists in Turkic studies by organizing PhD programmes for researchers employed by the Turkic Academy.

Article 3

The location of the Turkic Academy is the city of Astana, Kazakhstan. The Government of the Republic of Kazakhstan shall provide suitable premises for the Turkic Academy.

Article 4

The Academy shall function as an international organization presided by a Scientific Council consisting of one representative from each Party, as well as the President and Vice-Presidents of the Turkic Academy. Chairmanship of the Scientific Council will be assumed by members of the Scientific Council on annual rotational basis in accordance with the alphabetical order of the official names of the Parties in English.

The Scientific Council shall take decisions by majority.

Functions of Executive Body of the Academy shall be performed by the President, who shall be appointed by the Council of Heads of State of the Cooperation Council of Turkic Speaking States (hereinafter referred to as the "CHS") upon the proposal of Scientific Council. The Vice-Presidents shall be appointed from each Party, except from the Party of President's nationality.

The President is appointed from among the citizens of the Parties for a period of four years on a renewable basis. The first President will be appointed from among citizens of Kazakhstan, following presidents will be appointed in accordance with the alphabetical order of the official names of the Parties in English: Azerbaijan, Kyrgyzstan, Turkey.

President may be suspended and/or dismissed from service by the CHS upon proposal of Scientific Council in case of serious misconduct which entails immediate action or illness leading to incapacitation.

Vice-Presidents shall be appointed from among the citizens of the Parties by the Scientific Council for a period of four years on a renewable basis.

Vice-Presidents may be suspended and/or dismissed from service by the Scientific Council in case of serious misconduct which entails immediate action or illness leading to incapacitation.

The areas of scientific research are determined by the Scientific Council. The Academy may employ research fellows taking into account their scientific merits. Such scientists will be hired on a contractual basis for a fixed term on the scope of specified tasks and aims of the research.

The personnel of the Turkic Academy is appointed by the President.

Article 5

The President of the Academy shall prepare Progress Report on the activities of the Academy and submit to the CHS through the Secretary General of the Turkic Council.

Article 6

The Parties empower the Academy in the person of the President with the right to conclude a Host Country Agreement with the Government of the Republic of Kazakhstan on the conditions of the Academy's location and premises in the territory of the Republic of Kazakhstan, draft of which should be initially endorsed by the Council of Foreign Ministers of the Turkic Council (hereinafter referred to as the "CFM").

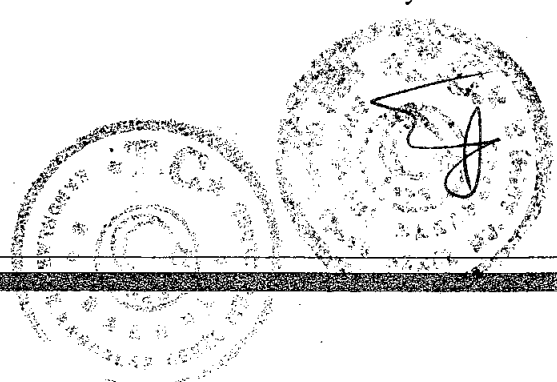
The Academy shall enjoy international legal capacity to implement its purposes, in particular:

- conclude contracts;
- acquire and dispose the property;
- act in the courts as plaintiff or defendant;
- open accounts and make transactions in cash assets.

Article 7

The President and Vice-Presidents of Turkic Academy and their dependants, who are neither citizens of the Republic of Kazakhstan nor permanent residents in the Republic of Kazakhstan, shall enjoy the same privileges and immunities accorded to diplomatic agents in the Republic of Kazakhstan, in accordance with Articles 29-36 of the Vienna Convention on Diplomatic relations of 18 April 1961, subject to the exemptions provided in the above articles.

Privileges and immunities of foreign staff members of the Turkic Academy shall be determined by the Host Country Agreement.

Staff of the Academy shall be exempt from taxation on the salaries and emoluments paid to them by the Turkic Academy.

Article 8

The Turkic Academy shall prepare its draft budget and send it with the calculations and justification on each item for consideration by the Parties in the first half of the year preceding the new financial year. Upon their endorsement it is approved by the CFM.

Compulsory contributions by the Parties shall be decided by the CFM, taking into account their capacity to pay, the prevailing scale of contributions to the United Nations and their present contributions to the comparable regional organizations. However the share of the Host Country shall not be lower than the other members.

The scale of compulsory contributions shall be shown in a separate protocol to be signed by the CFM.

Voluntary contributions to the Academy shall be unlimited.

Article 9

External Audit for the financial activities of the Turkic Academy shall be carried out not less than once in every year by a body authorized by the CFM. The President of the Turkic Academy shall present documents, necessary for conducting external audit, to the body so authorized.

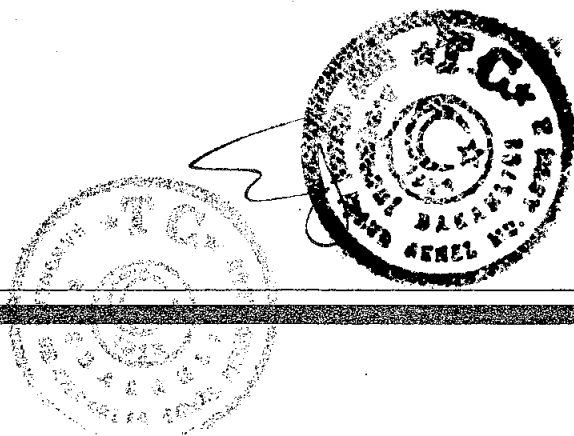
After the external audit is carried out, the audit report shall be circulated by the President of the Turkic Academy to all the Parties.

Article 10

Third parties and international organizations may be granted the observer status by decision of the CFM.

Article 11

The working languages of the Turkic Academy are the state/official languages of the Parties and English.

Article 12

Disagreements that may arise in the interpretation and implementation of the provisions of this Agreement shall be resolved by the Parties through consultations and negotiations.

Article 13

Amendments and additions may be made to the present Agreement in the form of separate protocols being an integral part of this Agreement, and entering into force in accordance with the procedure set forth in Article 14 of this Agreement.

Article 14

This Agreement, which is concluded for an indefinite period of time, shall enter into force on the thirtieth day after the receipt of the third written notification by the depositary on the completion of internal procedures required for its entry into force.

This Agreement shall enter into force for other signatories on the thirtieth day after the receipt by the depositary of its instrument of ratification.

This Agreement shall be open for accession of Turkic Speaking States. The Agreement shall enter into force for these States on the thirtieth day after the receipt by the depositary of its instrument of accession.

Article 15

If one of the Parties decides to withdraw from the Agreement, it will cease to be valid for that Party only. The withdrawal will take effect after six months following the date of receipt of the written notification by the depositary from the Party concerned through diplomatic channels.

The withdrawing Party shall be assumed to have abandoned its rights on the assets of the Academy, including intellectual property rights, artifacts or other gifts donated to Turkic Museum as well as books and similar electronic materials to Turkic Library.

Article 16

The depositary of the present Agreement is the Republic of Kazakhstan.

Done in the city of Bishkek, on the 23rd of August 2012 in a single original copy in the Azerbaijani, Kazakh, Kyrgyz, Turkish and English languages, all texts being equally authentic.

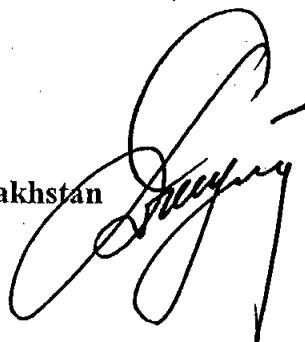
In case of disagreement in the interpretation of the provisions of this Agreement, the Parties will refer to the English text.

The original copy of this Agreement shall be kept by the Depository, which shall send to each signatory Party a certified copy.

For the Government of the Republic of Azerbaijan

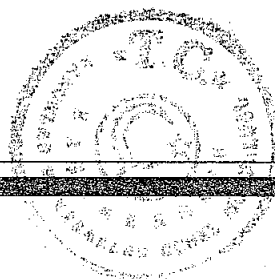
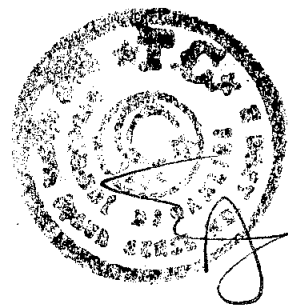
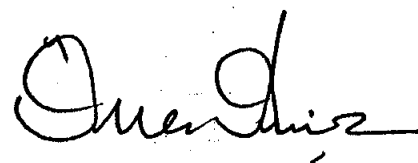
For the Government of the Republic of Kazakhstan

For the Government of the Kyrgyz Republic

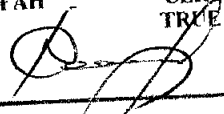
For the Government of the Republic of Turkey

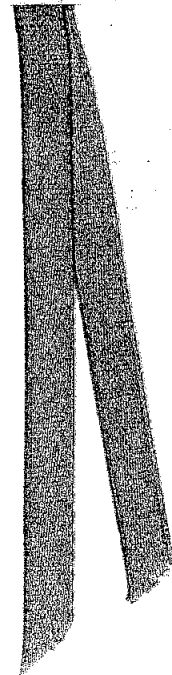
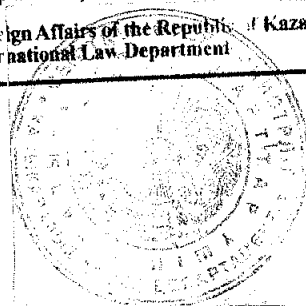
КҮӨЛАНДЫРЫЛҒАН
КӨШІРМЕ

CERTIFIED
TRUE COPY

Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрінің
Халықаралық құқық департаменті

The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Kazakhstan
International Law Department

TÜRK AKADEMİYASININ TƏSİS EDİLMƏSİ HAQQINDA SAZİŞ

Bundan sonra "Tərəflər" adlanacaq Azərbaycan Respublikası, Qazaxıstan Respublikası, Qırğız Respublikası və Türkiyə Respublikasının hökumətləri,

- 3 oktyabr 2009-cu il tarixli Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının yaradılması haqqında Naxçıvan Sazişinin müddəalarına istinad edərək;

- 16 sentyabr 2010-cu ildə İstanbulda keçirilmiş Türkdilli Ölkələrin Dövlət Başçıların 10-cu Zirvə Toplantısında qəbul olunmuş Türk Akademiyasının yaradılmasının zəruriliyini vurğulayan Bəyannaməni nəzərə alaraq;

- türk xalqlarını ortaq hədəfləri ətrafında birləşdirən və istiqamətləndirən türk mədəniyyətinin tarixi və mənəvi rolunun əhəmiyyətini dərk edərək;

- türk xalqlarının bəşəriyyətin tarixi, mənəvi irsi və dünya sivilizasiyasının inkişafına verdiyi töhfələri nəzərə alaraq;

- türkdilli dövlətlər və xalqların dostluq münasibətlərinin daha da gücləndirilməsi məqsədilə elm və təhsil sahəsində əməkdaşlığı təşviq etmək niyyətilə;

- akademik tədqiqat və təhsili dəstəkləməklə türk xalqlarının integrasiyasına şərait yaradılmasını qarşısına məqsəd qoyaraq;

aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

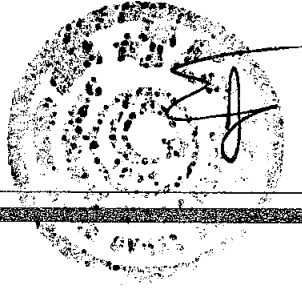
Maddə 1

Bununla, Tərəflər Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (bundan sonra "Türk Şurası" adlanacaq) himayəsi altında beynəlxalq təşkilat kimi Türk Akademiyasını təsis edirlər.

Maddə 2

Akademiyanın məqsəd və vəzifələri aşağıdakılardır:

- türk dilləri, ədəbiyyatı və mədəniyyətinin qorunmasına, inkişaf və diaxronik öyrənilməsinin təbliğ edilməsinə xüsusi diqqət ayıraraq türk tədqiqatları sahəsində araşdırmaları əlaqələndirmək və təşviq etmək;
- türk tədqiqatlarının inkişafı və türk tədqiqatları sahəsində elmi araşdırmalar istiqamətində beynəlxalq əməkdaşlığı təşviq etmək;
- ümumi türk tarixi və etnoqrafiyasının hərtərəfli araşdırılmasını həyata keçirmək;
- türk xalqlarının mədəni və mənəvi irsini araşdırmaq, onların dünya sivilizasiyasının inkişafına verdikləri töhfələr və əldə etdikləri uğurlar barədə ictimaiyyəti məlumatlandırmaq;
- Tərəflərin, eyni zamanda digər türkdilli dövlətlərin elmi cəmiyyətlərinin, mədəniyyət və təhsil dairələrinin, eləcə də müvafiq dövlət qurumlarının irəli sürdükləri təşəbbüsləri dəstəkləmək və təşviq etmək;

- türk dillərinin tam potensialından, o cümlədən qədim mətnlər və şifahi mənbələrdən də tam istifadə etməklə bütün türk xalqlarının ortaq ədəbi dilinin yaradılması istiqamətində səylər göstərmək;
- bütün türk dilləri üçün tətbiq oluna bilən ümumi əlifba yaratmaq;
- Tərəflərin təhsil müəssisələrində tədris ediləcək ümumi dərslik və dərs vəsaitlərinin hazırlanması istiqamətində araşdırmalar aparmaq;
- Türk Akademiyası tərəfindən işə götürülmüş tədqiqatçılar üçün fəlsəfə elmləri doktoru (PhD) proqramları təşkil etməklə türk tədqiqatları sahəsində mütəxəssis hazırlamaq.

Maddə 3

Türk Akademiyası Qazaxıstanın Astana şəhərində yerləşir. Qazaxıstan Respublikasının Hökuməti Türk Akademiyasını müvafiq bina ilə təmin edəcəkdir.

Maddə 4

Akademiya hər Tərəfin bir nümayəndəsindən, habelə Türk Akademiyasının Prezidenti və vitse-prezidentlərindən ibarət olan Elmi Şuranın sədrlik etdiyi beynəlxalq təşkilat kimi fəaliyyət göstərir. Elmi Şuraya sədrlik Elmi Şura üzvlərinin Tərəflərin rəsmi adlarının ingilis dilində yazılmış əlifba sırası ilə illik rotasiyası əsasında müəyyən olunur.

Elmi Şurada qərarlar səs çoxluğu ilə qəbul olunur.

Akademiyanın icraedici orqanının funksiyaları Elmi Şuranın təklifi əsasında Türk Şurasının Dövlət Başçıları Şurasının (bundan sonra "DBŞ" adlanacaq) təyin etdiyi Prezident tərəfindən həyata keçirilir. Vitse-prezidentlər Prezidentin vətəndaşı olduğu Tərəf istisna olmaqla, hər bir Tərəfdən təyin olunurlar.

Prezident Tərəflərin vətəndaşları arasından növbəti müddətə uzadılma imkanı ilə dörd il müddətinə təyin edilir. İlk Prezident Qazaxıstan vətəndaşları arasından, daha sonrakı prezidentlər isə Tərəflərin ingilis dilində yazılmış rəsmi adlarına uyğun olaraq əlifba sırası ilə təyin olunur: Azərbaycan, Qırğızıstan və Türkiyə.

Prezident dərhal tədbir görülməsini zəruri edən səlahiyyətindən sui-istifadə etdiyi və ya səhhəti ilə bağlı fəaliyyətini davam etdirə bilmədiyi təqdirdə, Elmi Şuranın təklifi əsasında DBŞ tərəfindən vəzifəsindən müvəqqəti və/və ya tamamilə azad edilə bilər.

Vitse-prezidentlər Tərəflərin vətəndaşları arasından növbəti müddətə uzadılma imkanı ilə dörd il müddətinə Elmi Şura tərəfindən təyin olunurlar.

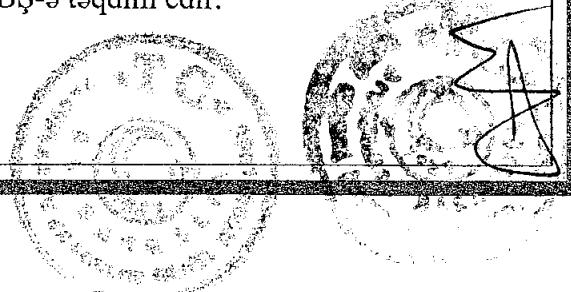
Vitse-prezidentlər dərhal tədbir görülməsini zəruri edən səlahiyyətlərindən sui-istifadə etdiyi və ya səhhətləri ilə bağlı fəaliyyətlərini davam etdirə bilmədiyi təqdirdə, Elmi Şura tərəfindən vəzifələrindən müvəqqəti və/və ya tamamilə azad edilə bilər.

Elmi araşdırmaların sahələri Elmi Şura tərəfindən müəyyən edilir. Akademiya elmi nailiyyətlərini nəzərə alaraq elmi tədqiqatçıları işə götürə bilər. Həmin alimlər müqavilə əsasında müəyyən edilmiş müddətə araşdırma mövzusu zəruri olan məsələlər üzrə işə götürülür.

Türk Akademiyasının heyəti Prezident tərəfindən təyin olunur.

Maddə 5

Akademiyanın Prezidenti Akademiyanın fəaliyyəti barədə tərəqqi hesabatı hazırlayır və Türk Şurasının Baş katibi vasitəsilə DBŞ-ə təqdim edir.

Maddə 6

Tərəflər Prezidentin şəxsində Akademiyaya layihəsi qabaqcadan Türk Şurasının Xarici İşlər Nazirləri Şurası (bundan sonra "XİNŞ" adlanacaq) tərəfindən ilkin olaraq bəyənilməli olan Akademiyanın Qazaxıstan Respublikası ərazisində yerləşməsi şərtləri və yeri haqqında Qazaxıstan Respublikası Hökuməti ilə yerləşmə ölkəsi haqqında saziş bağlamaq hüququ verir.

Akademiyə məqsədlərinin həyata keçirilməsi üçün beynəlxalq hüquq qabiliyyətinə, o cümlədən aşağıdakılara malik olacaqdır:

- kontrakt bağlamaq;
- əmlaka malik olmaq və sərəncam vermək;
- məhkəmədə iddiaçı və ya cavabdeh qismində çıxış etmək;
- hesablar açmaq və pul vəsaitləri ilə əməliyyatları həyata keçirmək.

Maddə 7

Türk Akademiyasının Prezidenti, vitse-prezidentləri və onların öhdəsində olan şəxslər, Qazaxıstan Respublikası vətəndaşları və ya Qazaxıstan Respublikasında daimi yaşayan şəxslər istisna olmaqla, 1961-ci il tarixli Diplomatik əlaqələr haqqında Vyana Konvensiyasının 29-36-cı maddələrinə və həmin maddələrdə göstərilmiş istisnalara uyğun olaraq Qazaxıstan Respublikası ərazisində diplomatik agentlərə verilən eyni immunitet və imtiyazlara malikdir.

Türk Akademiyasının xarici heyət üzvlərinin imtiyaz və immunitetləri yerləşmə ölkəsi haqqında sazişlə müəyyən olunur.

Akademiyanın heyəti əmək haqları və Türk Akademiyası tərəfindən onlara verilən digər ödəmələr üzrə vergilərdən azaddırlar.

Maddə 8

Türk Akademiyası özünün büdcə layihəsini hazırlayır və onu hər bir maddə üzrə hesablama və əsaslandırmaqla birgə növbəti maliyyə ilindən əvvəlki ilin birinci yarısı Tərəflərə göndərir. Büdcə layihəsi Tərəflərin bəyənməsindən sonra XİNŞ tərəfindən təsdiq edilir.

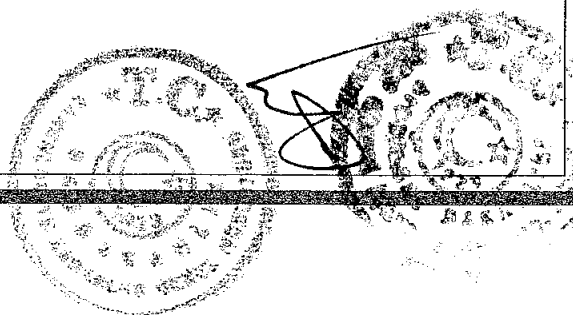
Tərəflərin etdiyi məcburi ödənişlər, onların ödəmə qabiliyyəti və BMT-yə etdikləri ödənişlərin tətbiq olunan cədvəli və oxşar regional təşkilatlara etdikləri ödənişləri nəzərə alınaraq, XİNŞ tərəfindən müəyyən edilir. Buna baxmayaraq, yerləşmə ölkəsinin payı digər Tərəflərin payından az olmamalıdır.

Məcburi ödənişlərin bölgüsü XİNŞ tərəfindən imzalanan ayrıca protokolla müəyyən edilir.

Akademiyaya edilən könüllü ödəmələr məhdudiyyətsizdir.

Maddə 9

Türk Akademiyasının maliyyə fəaliyyəti üçün xarici audit XİNŞ tərəfindən səlahiyyətləndirilmiş qurum tərəfindən ildə azı bir dəfə olmaqla həyata keçirilir. Türk Akademiyasının Prezidenti səlahiyyətləndirilmiş quruma xarici auditin həyata keçirilməsi üçün zəruri sənədləri təqdim edir.

Xarici audit həyata keçirildikdən sonra audit hesabatı Türk Akademiyasının Prezidenti tərəfindən bütün Tərəflərə göndərilir.

Maddə 10

XİNS-in qərarı ilə üçüncü tərəflərə və beynəlxalq təşkilatlara müşahidəçi statusu verilə bilər.

Maddə 11

Türk Akademiyasının işçi dilləri Tərəflərin dövlət/rəsmi dilləri və ingilis dilidir.

Maddə 12

Bu Sazişin müddəalarının təfsirindən və tətbiqindən irəli gələn fikir ayrılıqları Tərəflər arasında danışıqlar və məsləhətləşmələr vasitəsilə həll edilir.

Maddə 13

Hazırkı Sazişə Tərəflərin qarşılıqlı razılığı ilə Sazişin ayrılmaz tərkib hissəsi olan və bu Sazişin 14-cü maddəsinə uyğun olaraq qüvvəyə minən ayrıca protokollarla əlavə və dəyişikliklər edilə bilər.

Maddə 14

Bu Saziş qeyri-müəyyən müddətə bağlanır və onun qüvvəyə minməsi üçün zəruri olan dövlətdaxili prosedurların yerinə yetirilməsi barədə üçüncü yazılı bildirişin depozitari tərəfindən alındığı tarixdən sonrakı otuzuncu gün qüvvəyə minir.

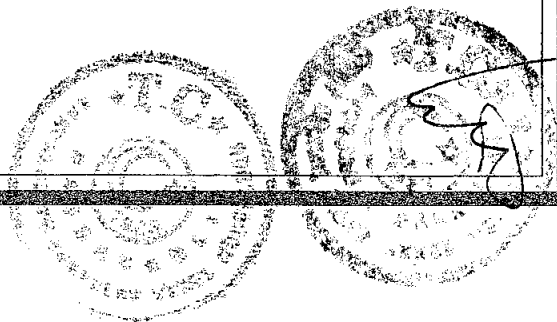
Bu Saziş digər imza edən Tərəflər üçün ratifikasiya sənədi depozitari tərəfindən alındığı tarixdən sonrakı otuzuncu gün qüvvəyə minir.

Bu Saziş türkdilli dövlətlərin qoşulması üçün açıqdır. Bu Saziş həmin dövlətlər üçün qoşulma sənədi depozitari tərəfindən alındığı tarixdən sonrakı otuzuncu gün qüvvəyə minir.

Maddə 15

Tərəflərdən biri bu Sazişdən çıxmağa qərar verərsə, Saziş yalnız həmin Tərəf üçün hüquqi qüvvəsini itirir. Çıxma, depozitarinin Sazişdən çıxmaq istəyən Tərəfdən diplomatik kanallar vasitəsilə yazılı bildirişi aldığı tarixdən altı ay sonra qüvvəyə minir.

Sazişdən çıxan Tərəf Türk Akademiyasının əmlakı, intellektual mülkiyyət hüquqları, Türk Muzeyinə bağışlanmış artefaktlar və ya digər hədiyyələr, eləcə də Türk Kitabxanasına bağışlanmış kitab və bənzər elektron materiallar üzərində hüquqlarını itirmiş hesab olunur.

Maddə 16

Hazırkı Sazişin depozitarisi Qazaxıstan Respublikasıdır.

23 avqust 2012-ci ildə Bişkek şəhərində, bir əsl nüsxədə Azərbaycan, qazax, qırğız, türk və ingilis dillərində imzalanmışdır. Bütün mətnlər eyni hüquqi qüvvəyə malikdir.

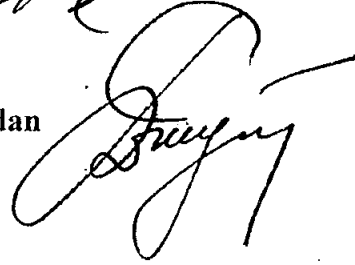
Bu Sazişin müddəalarının təfsiri zamanı fikir ayrılığı yarandığı təqdirdə, Tərəflər ingilis dilində olan mətnə müraciət edəcəklər.

Bu Sazişin əsl nüsxəsi Depozitaridə saxlanılacaqdır və Depozitari hər imzaçı Tərəfə Sazişin təsdiqlənmiş nüsxəsini göndərəcəkdir.

Azərbaycan Respublikası Hökuməti adından

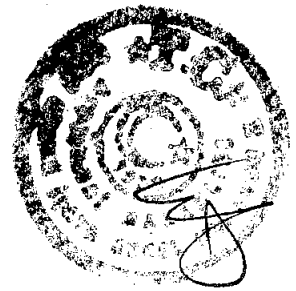
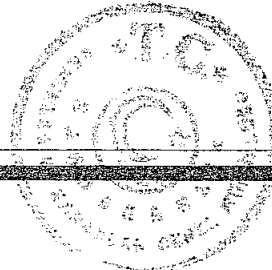
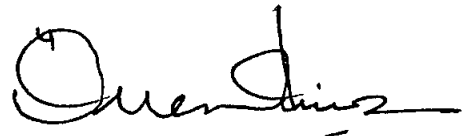
Qazaxıstan Respublikası Hökuməti adından

Qırğız Respublikası Hökuməti adından

Türkiyə Respublikası Hökuməti adından

Түркі Академиясын құру туралы Келісім

Әзірбайжан Республикасының, Қазақстан Республикасының, Қырғыз Республикасының және Түрік Республикасының үкіметтері (бұдан әрі «Тараптар» деп аталатын)

- 2009 жылғы 3 қазанда қол қойылған Түркітілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесін құру туралы Нахчыван келісімінің шарттарына сүйене отырып;

- 2010 жылғы 16 қыркүйекте Стамбул қаласында өткен Түркітілдес мемлекет басшыларының 10-шы Саммитінің Декларациясын назарға ала отырып;

- Түркі Академиясын құру қажеттілігін тани отырып;

- түркі халықтарын ортақ күш-жігерге біріктіретін және бағыттауытын түркі мәдениетінің тарихи және рухани рөлінің маңыздылығын тани отырып;

- түркі халықтарының адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын және әлемдік өркениетті дамытудағы үлесін назарға ала отырып;

- түркітілдес мемлекеттер мен халықтар арасындағы достық қарым-қатынастарды нығайту үшін білім мен ғылым саласындағы ынтымақтастықты дамытуға толық шешіммен;

- түркі халқын академиялық зерттеулер мен білім беруге жәрдемдесу арқылы біріктіруге ықпал етуге ұмтыла отырып;

төмендегілер туралы келісті:

1-бап

Тараптар Түркітілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесінің (бұдан әрі «Түркі Кеңесі» деп аталатын) аясында халықаралық ұйым нысанындағы Түркі Академиясын құрады.

2-бап

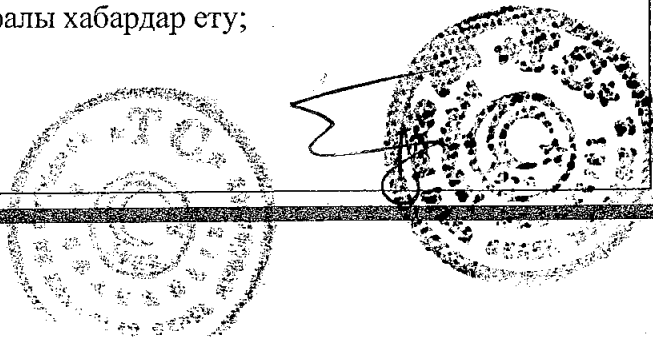
Түркі Академиясының мақсаты мен міндеттері:

- түркі тілдерінің, әдебиеті мен мәдениетінің диахрондық зерттеулерін сақтауға, дамытуға және танытуға бағытталған түркология саласындағы зерттеулерді үйлестіру және оларға жәрдемдесу;

- түркологияны және түркология бойынша ғылыми зерттеулер саласындағы халықаралық ынтымақтастықты дамытуға жәрдемдесу;

жалпы түркі тарихы мен этнографиясын кешенді түрде оқытуды жүзеге асыру;

- түркі халықтарының мәдени және рухани мұрасына, олардың әлемдік өркениетті дамытуға қосатын үлесіне зерттеулер жүргізу, сондай-ақ әлемдік қоғамдастықты олардың жетістіктері туралы хабардар ету;

- Тараптардың тиісті мемлекеттік мекемелерінің, сондай-ақ басқа да түркітілдес мемлекеттердің ғылыми қауымдастықтарының, мәдени және білім беру топтарының бастамаларына жәрдемдесу және көтермелеу;

- көне мәтіндер мен ауызша дереккөздерді қоса отырып, түркі тілдерінің бүкіл әлеуетін пайдалану арқылы барлық түркі халықтары үшін ортақ әдеби тіл жасауға ұмтылу;

- барлық түркі тілдері үшін қолданылатын үйлестірілген алфавит әзірлеу;

- Тараптар мемлекеттерінің оқу орындары пайдалану үшін ортақ оқулықтар/әдістемелік материалдар дайындау мақсатында зерттеулер жүргізу;

- PhD докторантура бағдарламасы бойынша түркітанушы мамандар даярлау болып табылады.

3-бап

Түркі Академиясының орналасқан жері Қазақстан Республикасы, Астана қаласы болып табылады.

Қазақстан Республикасының Үкіметі Түркі Академиясы үшін тиісті ғимарат бөледі.

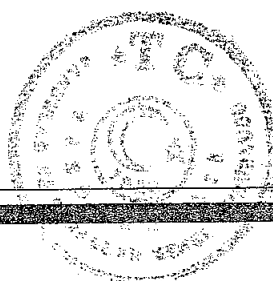
4-бап

Түркі Академиясы халықаралық ұйым ретінде жұмыс істейді, оны басқаруды құрамына әрбір Тараптан бір-бір өкілден, сондай-ақ Түркі Академиясының Президенті және вице-президенттері кіретін Ғылыми Кеңес жүзеге асырады. Ғылыми Кеңеске төрағалық етуді Тараптар мемлекеттерінің ағылшын тіліндегі ресми атаулары бойынша алфавиттік тәртіпке сәйкес жыл сайын ротациялық негізде (кезектесе) Ғылыми Кеңес мүшелері жүзеге асырады.

Ғылыми Кеңес көпшілік дауыспен шешім қабылдайды.

Түркі Академиясында атқарушы органның функциясын Ғылыми Кеңестің ұсынысы бойынша Түркі Кеңесінің мемлекет басшылары кеңесі (бұдан әрі - МБК деп аталатын) тағайындайтын Президент жүзеге асырады. Президенттің азаматтығы бар Тарап мемлекетін қоспағанда, вице-президенттер әрбір Тарап мемлекетінен тағайындалады.

Президент Тараптар мемлекетінің азаматтары арасынан төрт жыл мерзімге қайта жаңарту негізінде тағайындалады. Тұңғыш Президент Қазақстан Республикасының азаматтары арасынан тағайындалады, келесі Президенттер Тараптардың ағылшын тіліндегі ресми атаулары бойынша алфавиттік тәртіпке сәйкес тағайындалады: Әзірбайжан Республикасы, Қырғыз Республикасы және Түрік Республикасы.

Президент кезек күттірмейтін шараларды талап ететін немесе іс-әрекетке қабілетсіздікке әкелетін науқас болған жағдайларда Ғылыми Кеңестің ұсынысы бойынша МБК шешімімен атқаратын лауазымынан шеттетілуі және/немесе босатылуы мүмкін.

Вице-президенттерді Тараптар мемлекеттері азаматтары арасынан төрт жыл мерзімге қайта жаңарту негізінде Ғылыми Кеңес тағайындайды.

Вице-президенттер кезек күттірмейтін шараларды талап ететін немесе іс-әрекетке қабілетсіздікке әкелетін науқас болған жағдайларда атқаратын лауазымынан шеттетілуі және/немесе босатылуы мүмкін.

Ғылыми зерттеулердің бағыттарын Ғылыми Кеңес айқындайды. Ғылымға сіңірген еңбегін есепке ала отырып зерттеушілер тартуды Түркі Академиясы жүзеге асырады. Зерттеушілер зерттеулердің мақсаты мен міндеттеріне сәйкес келісімшарт негізінде белгілі бір мерзімге тартылады.

Түркі Академиясының персоналын Президент тағайындайды.

5-бап

Түркі Академиясы жыл сайын МБК қарауына және бекітуге атқарылған жұмыс туралы есеп ұсынады.

6-бап

Түркі Академиясы атынан Президент жобасы Түркі Кеңесінің Сыртқы істер министрлерінің кеңесінде (бұдан әрі СІМК деп аталатын) алдын ала мақұлдануы тиіс, Қазақстан Республикасының аумағында Түркі Академиясын орналастыру шарттары мен тәртібі туралы Қазақстан Республикасының Үкіметімен Келісім жасасуға құқылы.

Түркі Академиясының өз мақсаттарын іске асыруы үшін:

- шарттар жасасуға;
- мүлік сатып алуға және иеленуге;
- сотта талапкер немесе жауапкер болуға;
- есепшот ашуға және ақшалай активтерді транзакциялауға құқығы бар.

7-бап

Қазақстан Республикасының азаматтары не Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын адамдар болып табылмайтын Түркі Академиясының Президенті және вице-президенттері мәртебесі бойынша дипломатиялық өкілдіктердің дипломатиялық персоналы мүшелеріне теңестірілген, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтары не Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын адамдар болып табылмайтын, олармен бірге тұратын жұбайлары және некеде

тұрмаған, жасы 18-ге дейінгі балалары 1961 жылғы 18 сәуірдегі Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясының 29-36-баптарында көзделген көлемде артықшылықтар мен иммунитеттерді пайдаланады.

Түркі Академиясының шетелдік штаттық қызметкерлерінің артықшылықтары мен иммунитеттерінің көлемі Қазақстан Республикасының аумағына Түркі Академиясын орналастырудың шарттары мен тәртібі туралы келісімде айқындалатын болады.

Түркі Академиясының штаттық қызметкерлері қабылдаушы Тарап мемлекетінің заңнамасында көзделген салықтар мен міндетті жарналардан босатылады.

8-бап

Түркі Академиясы бюджет жобасын әзірлейді және жаңа қаржы жылының алдындағы жылдың бірінші жартыжылдығында әрбір тармақ бойынша есептермен және негіздемелермен Тараптардың қарауына жібереді. Тараптар бюджет жобасын мақұлдағаннан кейін ол СІМК-де бекітіледі.

Тараптардың міндетті жарналарын (БҰҰ жарналарының қазіргі мөлшері және осыған ұқсас өңірлік ұйымдарға олардың қолданыстағы жарналары) Тараптардың төлем қабілетін ескере отырып, СІМК белгілейді. Бұл ретте қабылдаушы Тараптың міндетті жарналары басқа Тараптардың міндетті жарналарынан кем болмауға тиіс.

Міндетті жарналардың мөлшері СІМК-де қол қойылған жеке хаттамада анықталған.

Түркі Академиясына ерікті жарналар мөлшері шектелмейді.

9-бап

СІМК уәкілеттік берген орган жылына кемінде бір рет Түркі Академиясының қаржы-шаруашылық қызметі бойынша тәуелсіз аудит жүргізеді. Түркі Академиясының Президенті уәкілетті органға тәуелсіз аудит жүргізуге толық жәрдем көрсетеді және қажетті барлық құжаттарды береді.

Тәуелсіз аудиттің нәтижесі бойынша жасалған аудиторлық есепті Түркі Академиясының Президенті барлық Тарапқа жібереді.

10-бап

СІМК шешімімен үшінші мемлекет үкіметтері мен халықаралық ұйымдар бақылаушы мәртебесін ала алады.

11-бап

Түркі Академиясының жұмыс тілдері Тараптардың мемлекеттік/ресми тілдері және ағылшын тілі болып табылады.

12-бап

Тараптар осы Келісімнің ережелерін түсіндіру және қолдану кезінде туындауы мүмкін келіспеушіліктерді консультациялар мен келіссөздер арқылы шешеді.

13-бап

Осы Келісімге өзгерістер мен толықтырулар енгізу осы Келісімнің ажырамас бөлігі болып табылатын және осы Келісімнің 14-бабында белгіленген рәсімге сәйкес күшіне енетін жеке хаттамалар түрінде ресімделеді.

14-бап

Осы Келісім белгісіз мерзімге жасалады және оның күшіне енуіне қажетті мемлекетішілік рәсімдердің орындалғаны туралы дипломатиялық арналар арқылы депозитарий үшінші жазбаша хабарламаны алғаннан кейін отызыншы күні күшіне енеді.

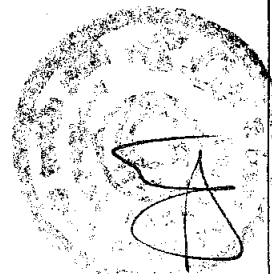
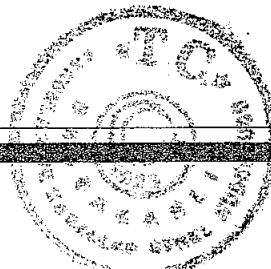
Осы Келісім оған қосылған басқа мемлекеттер үшін оны ратификациялау туралы тиісті құжатты дипломатиялық арналар арқылы депозитарий алғаннан кейін отызыншы күні күшіне енеді.

Осы Келісім оның күшіне енген күнінен бастап оған басқа түркітілдес мемлекеттердің қосылуы үшін ашық.

15-бап

Егер Тараптардың бірі осы Келісімнен шығу туралы шешім қабылдайтын болса, ол дипломатиялық арналар арқылы депозитарий Тараптың жазбаша хабарламасын алған күннен бастап алты ай өткен соң осы Тарап үшін ғана жарамсыз болып қалады.

Осы Келісімнен шығатын Тарап Түркі Академиясының мүлкіне құқығынан, оның ішінде зияткерлік меншік құқығынан, Түркі Академиясына сыйға берген артефактардан немесе басқа да кәдесыйлардан, сондай-ақ кітаптар мен сол сияқты электрондық материалдардан бас тартады.

16-бап

Осы Келісімнің депозитарийі Қазақстан Республикасы болып табылады.

2012 жылғы «23» тамызда Бішкек қаласында әзірбайжан, қазақ, қырғыз, түрік және ағылшын тілдерінде бірдей күші бар бір түпнұсқа данада жасалды.

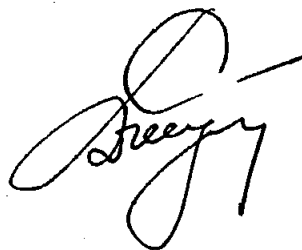
Осы Келісімнің ережелерін түсіндіру кезінде келіспеушіліктер туындаған жағдайда Тараптар ағылшын тіліндегі мәтінге жүгінетін болады.

Осы Келісімнің түпнұсқа данасы әрбір қол қойған Тарапқа расталған көшірмесін жіберетін депозитарийде сақталады.

Әзірбайжан Республикасының Үкіметі үшін

Қазақстан Республикасының Үкіметі үшін

Қырғыз Республикасының Үкіметі үшін

Түрік Республикасының Үкіметі үшін

Түрк Академиясын түзүү жөнүндө МАКУЛДАШУУ

Мындан ары “Тараптар” аталуучу, Азербайджан Республикасынын, Казакстан Республикасынын, Кыргыз Республикасынын жана Түркия Республикасынын Өкмөттөрү,

- 2009-жылдын 3-октябрындагы Түрк тилдүү мамлекеттердин кызматташтык кеңешин түзүү жөнүндө Нахичеван макулдашуусунун жоболоруна таянуу менен;
- 2010-жылдын 16-сентябрында Стамбул шаарында өткөн Түрк тилдүү мамлекеттердин башчыларынын X Саммитинин Декларациясынын Түрк Академиясын түзүү зарылчылыгын баса белгилөө;
- түрк маданиятынын тарыхый жана руханий ролу түрк элдеринин жалпы кыймыл аракеттерин бириктирүүдө жана багыттоодо маанилүү түтүн таануу менен;
- дүйнөлүк цивилизацияны жана адамзаттын тарыхы жана маданий мурастарын өнүктүрүүгө түрк элдеринин кошкон салымын эске алуу менен;
- Түрк тилдүү мамлекеттер менен элдердин ортосундагы достук мамилелерди бекемдөөгө, билим берүү жана илим жаатында кызматташууну толук чечкиндүү өнүктүрүү үчүн;
- академиялык изилдөөлөр менен билим берүүгө көмөк көрсөтүү аркылуу Түрк элдеринин интеграциялоосуна көмөктөшүүгө умтулуу менен;

төмөнкүлөр жөнүндө макулдашты:

1-берене

Бул Макулдашууга ылайык Тараптар Түрк тилдүү мамлекеттердин кызматташтык кеңешине карантуу (мындан ары – “Түрк Кеңеши” деп аталуучу) Түрк академиясын эл аралык уюм катары түзүшөт.

2-берене

Академиянын максаттары жана милдеттери:

- маданият жана адабият, түрк тилдеринин тилдеринин диахрониялык изилдөөлөрүн жайылтууга жана өнүктүрүүгө, сактан калууга багытталган түркология жаатындагы изилдөөлөрдү багыттоо жана көмөк көрсөтүү;
- түрк окутуусун өнүктүрүү жана түрк окутуусундагы илимий изилдөөлөр жаатында эл аралык кызматташууну өнүктүрүүгө көмөк көрсөтүү;
- жалпы түрк тарыхы менен этнографияны комплекстүү окутууну жүргүзүү;
- түрк элдеринин маданий жана руханий мурастары боюнча изилдөө жүргүзүү, көмөктөшүү, алардын дүйнөлүк цивилизацияга салым кошуусуна жана алардын жетишкендиктерин коомчулукка билдирүү;
- Тараптардын, ошондой эле башка түрк тилдүү мамлекеттердин тийиштүү мамлекеттик мекемелеринин, илимий коомчулугунун, маданий жана билим берүү чөйрөлөрүнүн, демилгелерин колдоо жана көмөк көрсөтүү;
- түрк тилдеринин бардык мүмкүнчүлүктөрүн, байыркы текстер жана элдик оозеки чыгармачылыкты кошо пайдалануу менен, бардык түрк элдери үчүн бирдиктүү адабий түрк тилин түзүү үчүн аракеттенүү;
- бардык түрк тилдерине ыңгайлуу болгон бирдиктүү түрк алфавитин түзүүнү баштоо;
- тараптардын окуу жайларында колдонуу үчүн жалпы окуу китептерин окуу куралдарын даярдоо иштерин баштоо;

Түрк академиясы жалдаган изилдөөчүлөр үчүн диссертациялык программаларды түзүү жолу менен түрк окутуусу жаатындагы адистерди окутуу.

3-берене

Академиянын жайгашкан жери Казакстан Республикасынын Астана шаары болуп эсептелет. Казакстан Республикасынын Өкмөтү Академияга тийиштүү имарат жайларды бөлүп берүүнү камсыздайт.

4-берене

Академия ар бир тараптан бирден өкүлдөн, ошондой эле Түрк академиясынын Президентинен жана Вице-президенттеринен турган Илимий кеңеш жетектөөчү эл аралык уюм катары иштейт. Илимий Кеңешке төрагалык кылуу, Илимий кеңештин мүчөлөрү аркылуу жыл сайын ротация негизинде Тараптардын англис тилиндеги расмий аталыштарынын алфавиттик тартибинде жүргүзүлөт.

Илимий кеңеш өз чечимдерин көлчүлүк добуш менен кабыл алат.

Академиянын аткаруу мүчөсүнүн милдеттин, Илимий Кеңештин сунушу боюнча Түрк тилдүү мамлекеттердин Кызматташуу Кеңешинин Мамлекет Балчыларынын Кеңеши (мындан ары – МБК) тарабынан дайындалган президент аныктайт. Вице-президенттер ар тараптан дайындалышат, президент болуп дайындалган тараптан тышкары.

Президент Тараптардын жарандарынан төрт жылга алмашуу негизинде дайындалат. Академиянын биринчи Президенти Казакстан Республикасынын жарандарынан дайындалат, кийинки Президенттер Тараптардын англис тилиндеги расмий аталыштарынын алфавиттик тартиби боюнча дайындалышат: Азербайжан, Кыргызстан, Турция.

Президент жумушуна тезинен таасир этүүчү орчундуу кемчилик кетирген же ишке жарамсыздыкка алып келүүчү оору менен ооруган учурда Илимий кеңештин сунушу менен МБК тарабынан кызмат ордуна убактылуу четтетилет же/жана бошотулат.

Илимий кеңештин сунушу боюнча Тараптын жарандарынан вице-президенттер дайындалат.

Вице-президенттер жумушуна тезинен таасир этүүчү орчундуу кемчилик кетирген же ишке жарамсыздыкка алып келүүчү оору менен ооруган учурда Илимий кеңеш тарабынан кызмат ордуна убактылуу четтетилет же/жана бошотулат.

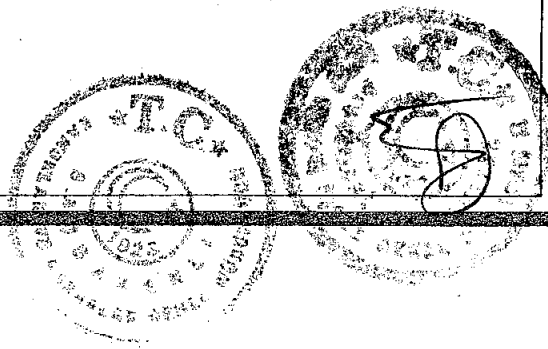
Илимий изилдөө чөйрөсү Илимий кеңеш тарабынан аныкталат.

Академия илимий кызматкерлерди алардын илимий жетишкендиктерине көңүл бөлүү менен ала алат. Ушундай илимий кызматкерлер изилдөөнүн максаттарына жана изилдөө чөйрөсүндө көрсөтүлгөн маселеге жараша илимий изилдөөчүүлөр келишимдик негизде кызматка алдын ала аныкталган мөөнөткө кабыл алынат.

Түрк Академиясынын кызматкерлери Президент тарабынан дайындалат.

5-берене

Академиянын Президенти Академиянын ишмердиги жөнүндө отчет даярдайт жана аны МБКга Түрк кеңешинин Генералдык Секретары аркылуу жиберет.

6-берене

Тараптар Академиянын Президентине Түрк кеңешинин Тышкы Иштер Министрлиги (мындан ары - ТИМК) тарабынан долбоору жактырылууга тийиш болгон Казакстан Республикасынын аймагында Академияны жайгаштыруунун шарттары жана жайлары жөнүндө Казакстан Республикасынын Өкмөтү менен турган мамлекет жөнүндө келишимди түзүүгө ыйгарым укук берилет. Академия өзүнүн ишмердигин жүргүзүү үчүн эл аралык укуктуу статусун колдонот, анын ичинде:

- келишимдерди түзүү;
- кыймылсыз мүлктөрдү сатып алуу жана сатуу;
- соттордо доогер же, жосоту катарында болуу;
- Эсептерди ачуу жана которууларды жүргүзүүгө, анын ичинде накталай каражаттарды.

7-берене

Түрк академиясынын Президенти, вице-президенти жана алардын үй-бүлөлөрү Казакстан Республикасынын жараны же Казакстан Республикасынын туруктуу жашоочулары болбогон учурда, 1961-жылдын 18-апрелиндеги Дипломатиялык кагнашуу жөнүндө Вена конвенциясынын 29-36 беренелерине ылайык, ушул беренелердин колдонулуу жеңилдиктер белүгүндө Казакстан Республикасынын дипломатиялык кызматкерлерине берилген артыкчылыктарды жана иммунитетти пайдалана алышат.

Түрк Академиясынын чет элдик кызматкерлеринин артыкчылыктары жана иммунитеттери турган мамлекет жөнүндө келишимде аныкталат.

Академиянын кызматкерлери Түрк академиясы тарабынан төлөп берилген эмгек акынардан жана сыйлыктардан салык алуудан бошотулат.

8-берене

Кийинки каржы жылга карата Академия бюджетинин долбоорун даярдайт жана анын ар бир пункту боюнча эсептөөлөр жана негиздөөлөрү менен Тараптарга жылдын биринчи жарымында таратат. Ал жактырылгандан кийин ТИМК тарабынан бекитилет.

Бириккен Улуттар Уюмунун төлөмдөрүн баалоонун басымдуу шкаласын жана алардын учурдагы тиешелүү региондук уюмдардагы төлөмдөрүн жана Тараптардын төлөө жөндөмдүүлүктөрүн эске алуу менен Тараптардын милдеттүү төлөмдөрү ТИМК тарабынан аныкталат. Бирок Академия жайгашкан мамлекеттин үлүшү калган катышуучулардын төлөмүнөн төмөн болушу мүмкүн эмес.

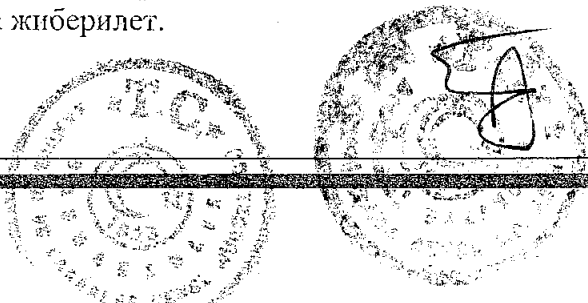
Милдеттүү төлөмдөрдүн шкаласы ТИМК кол коюучу өзүнчө протоколдо көрсөтүлөт.

Өз эрки менен Академияга берилген төлөмдөр чектелбейт.

9-берене

1. Академиянын каржылык иш-аракетине жылына кеминде бир жолу аудит жүргүзүү ТИМК ыйгарым укук берген орган аркылуу жүргүзүлөт. Тышкы аудит жүргүзүүгө керектүү болгон документтерди Академиянын Президенти ыйгарым укуктуу органга берет.

2. Тышкы аудит жүргүзүлгөндөн кийин, аудитордук отчет дайындалат, ал Академиянын Президенти Тарабынан тараптарга жиберилет.

10-берене

Үчүнчү Тараптарга жана эл аралык уюмдарга ТИМКнын чечими боюнча байкоочулар статусу берилиши мүмкүн.

11-берен

Академиянын жумушчу тили Тараптардын мамлекеттик/расмий тилдери, ошондой эле англис тили болуп саналат.

12-берене

Бул Макулдашуунун жоболорун колдонууда жана түшүндүрүүдө мүмкүн болгон пикир келишпестиктерди Тараптар сүйлөшүү жана кеңешүү жолу аркылуу чечет.

13-берене

Бул Макулдашууга өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү Макулдашуунун 14 - беренесинде белгиленген жол-жоболорго ылайык күчүнө кирүүчү жана бул Макулдашуунун ажырагыс бөлүгү болуп эсептелген өзүнчө протоколдор түрүндө жүргүзүлөт.

14-берене

Бул Макулдашуу аныкталбаган мөөнөткө түзүлдү жана анын күчүнө кириши үчүн зарыл болгон ички мамлекеттик жол-жоболордун аткарылгандыгы жөнүндө, үчүнчү жазуу түрүндөгү билдирүүнү депозитарий алган убакыттан кийинки отузунчу күнү өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Ал кошулган өлкөлөр үчүн кошулуу жөнүндө аспабын депозитарийи алган убакытта кийинки отузунчу күнү өткөндөн күчүнө кирет.

Бул Макулдашуу Түрк тилдүү мамлекеттердин кошулуусуна ачык. Депозитарий Макулдашууну ратификациялоо жөнүндө документи алган убакыттан кийин отузунчу күнү бул мамлекеттер үчүн Макулдашуу күчүнө кирет.

15-берене

Эгерде тараптардын бирөө Макулдашуудан чыгууну кааласа, анда Макулдашууну токтотуу ошол гана Тарапка колдонулат. Макулдашуудан чыгуу тийиштүү Тарапта дипломатиялык каналдар аркылуу жазуу түрүндөгү билдирүүнү депозитарий алган күндөн алты ай өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Чыгууну Тарап Академиянын фондуна, анын ичинде интеллектуалдык менчикке, Түрк музейине берилген экспонаттарга жана башка белектерге, ошондой эле Түрк китепканасына берилген китептерге жана электрондук материалдардын көчүрмөлөрүнө болгон өзүнүн укугунан баш тартууну кабыл алат.

16-берене

Бул Макулдашуунун депозитарий болуп Түркия Республикасы эсептелет.

Келишим бирден түпкү нускада. азербайжан, казах, кыргыз, түрк жана англис тилдеринде түзүлдү, бул жерде бардык тексттер тең күчкө ээ жана 2012 жылыдын "23" -августунда кол коюлду.

Бул Келишимдин жоболорун гүлүндүрүүдө, келишпестиктер пайда болгон учурда Тараптар англис тилиндеги текстке кайрылышат.

Бул Келишимдин түпкү нускасы депозитарийде сакталат, ал кол коюлган тараптарга күбөлөндүргөн көчүрмөлөрүн жөнөтүүсү керек.

Азербайжан Республикасынын Өкмөтү үчүн

Казахстан Республикасынын Өкмөтү үчүн

Кыргыз Республикасынын Өкмөтү үчүн

Түрк Республикасынын Өкмөтү үчүн

